

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 17 lutego 2021 r.

Pozycja 32

POSTANOWIENIE z dnia 27 listopada 2020 r. Sygn. akt Ts 87/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pawłowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.B. w sprawie zgodności:

art. 141 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821, ze zm.) rozumianego w ten sposób, że „znamię przymiotnikowe «nieprzyzwoity» wypełnia prezentowanie fotografii (obrazu) martwego ludzkiego płodu na plakacie, billboardzie, wielkoformatowym plakacie w miejscu publicznym w ramach prowadzonej kampanii społecznej na rzecz ochrony życia ludzkiego od poczęcia, a przez to może skutkować sankcją przewidzianą w tym przepisie określonym w Kodeksie wykroczeń” z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 maja 2020 r. (data nadania) A.B. (dalej: skarżący), reprezentowany przez adwokata ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Wyrokiem z 25 września 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w W. – V Wydział Karny uznał skarżącego za winnego zarzucanego mu czynu, tj. tego, że w nieustalonym czasie – nie później niż 24 listopada 2017 r. – w W. przy skrzyżowaniu ulic A.K. i Ś., będąc koordynatorem regionalnym [...] z siedzibą w W., umieścił w miejscu publicznym nieprzyzwoite ogłoszenie w postaci wielkoformatowego plakatu zawierającego zdjęcie martwego ludzkiego płodu opatrzone napisem o treści „aborcja w 22 tygodniu życia” i za to wymierzył mu karę grzywny w wysokości 1000 zł. Zdaniem Sądu zachowanie skarżącego wyczerpywało znamiona wykroczenia kwalifikowanego z art. 141 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821, ze zm.; dalej: k.w.). Apelacje od powyższego wyroku złożyli: prokurator, obrońca skarżącego i skarżący, żądając jego zmiany i uniewinnienia skarżącego.

Sąd Okręgowy w W. Wydział IV Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy) wyrokiem z 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) zmienił rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w ten sposób, że na podstawie art. 39 § 1 k.w. odstąpił od wymierzenia skarżącemu kary. W swoim wyroku Sąd Okręgowy podzielił pogląd sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym prezentowanie w miejscu publicznym wyjątkowo drastycznych zdjęć nieżywych płodów ludzkich, pomimo niewątpliwie szczytnych celów skarżącego wyczerpuje pojęcie zachowania nieprzyzwoitego, prezentowania treści nieprzyzwoitych.

Skarżący wskazał wyrok Sądu Okręgowego (doręczony mu 19 lutego 2020 r.) jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Zarządzeniem z 28 lipca 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 3 sierpnia 2020 r.) sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do doręczenia dwóch egzemplarzy skargi konstytucyjnej wraz z kompletem załączników. 10 sierpnia 2020 r. skarżący wykonał zarządzenie.

Zakwestionowanemu w skardze art. 141 k.w., rozumianemu w sposób wskazany w komparycji niniejszego postanowienia, skarżący zarzucił nadmierną ingerencję w prawo wolności słowa (wypowiedzi).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznej oceny.

2.1. Skargę sporządził adwokat, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżący wyczerpał przysługującą mu drogę prawną, ponieważ od wyroku Sądu Okręgowego w W. Wydział IV Odwoławczy z 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia.

2.3. Dochowany został trzymiesięczny termin wniesienia skargi, zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż powyższe orzeczenie, wraz z uzasadnieniem, zostało doręczone skarżącemu 19 lutego 2020 r. Natomiast skarga została złożona w Trybunale 19 maja 2020 r. (data nadania).

2.4. Przedmiotem skargi jest art. 141 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821, ze zm.) w brzmieniu: „Kto w miejscu publicznym umieszcza nieprzyzwoite ogłoszenie, napis lub rysunek albo używa słów nieprzyzwoitych, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany”. Przepis ten był podstawą prawną dołączonych do skargi orzeczeń, co wynika wprost z ich uzasadnień.

2.5. Zakwestionowanemu w skardze przepisowi rozumianemu w sposób określony w komparycji niniejszego postanowienia skarżący zarzucił naruszenie wolności słowa (wypowiedzi).

2.6. Skarżący wskazał, w jaki sposób – jego zdaniem – poddany kontroli Trybunału przepis narusza tę wolność. Zarzucił bowiem, że uniemożliwia on prezentowanie poglądów przy pomocy drastycznych środków wyrazu. Odwoławszy się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka podkreślił, że wolność słowa wyraża się m.in. w rozpowszechnianiu poglądów i informacji, które mogą obrażać, oburzać, wprowadzać niepokój w państwie, czy pewnych grupach społeczeństwa. Wynika to z wymogów tolerancji, pluralizmu, otwartości na inne poglądy, bez których nie istnieje demokratyczne państwo prawa.

2.7. Trybunał dostrzega, że istota zarzutów sformułowanych w skardze dotyczy przyjętej przez orzekające w sprawie skarżącego sądy wykładni ustawowego pojęcia „nieprzyzwoity”. Skarżący łączy więc naruszenie wolności słowa z rozumieniem tego pojęcia zastosowanym tylko w jego indywidualnej sprawie. W skardze, jak zauważył Trybunał, skarżący przytacza liczne orzeczenia sądowe, w których została przyjęta odmienna niż w jego sprawie interpretacja tego przepisu.

2.8. Przekazując skargę do merytorycznej oceny Trybunał wziął pod uwagę swój własny pogląd wyrażony w wyroku z 22 maja 2019 r. (OTK ZU A/2019, poz. 48). Stwierdził w nim m.in., że „[i]nstytucja skargi konstytucyjnej immanentnie jest (...) związana z określonym stanem faktycznym i ostatecznym orzeczeniem, rozstrzygającym konkretną sprawę skarżącego. Umorzenie postępowania z powodu niejedności orzecznictwa albo możliwości prokonstytucyjnej wykładni zaskarżonego przepisu czyni skargę konstytucyjną w znacznym zakresie instytucją dysfunkcyjną. Nawet jeżeli wykładnia zaskarżonego przepisu jest niejednolita, istnieją co najmniej dwa równorzędne nurty jego interpretacji albo nawet jeżeli przepis można interpretować prokonstytucyjnie, to punktem wyjścia dla oceny zgodności przepisu z Konstytucją powinien być ten przepis w ujęciu ostatecznego orzeczenia rozstrzygającego sprawę skarżącego. Co więcej, należy tak przyjmować także wtedy, gdy ostateczne orzeczenie w sprawie prezentuje nową, zupełnie nieznaną interpretację przepisu, odbiegającą od utrwalonej i jednolitej wykładni. Konstatacja, że sąd mógł przyjąć za swoją powszechnie akceptowaną wykładnię, a w związku z tym postępowanie należy umorzyć, daje skarżącemu co najwyżej satysfakcję w sferze symbolicznej. Skarga konstytucyjna z założenia ma być natomiast instytucją gwarantującą wymierną ochronę praw i wolności konstytucyjnych. Wykładnia przepisu, nawet powszechnie akceptowana i jednolita, w zasadzie nigdy nie jest jedyną możliwą. Syntetyczna redakcja przepisów prawa daje interpretatorowi często znaczną swobodę w określaniu ich znaczenia. Trybunał nie kontroluje wykładni przepisów, ale same przepisy, których potencjał znaczeniowy może wykraczać poza ustalone w judykaturze i doktrynie kanony. Kontroli zgodności z Konstytucją wszczętej skargą konstytucyjną, w konkretnej sprawie, rozstrzygniętej konkretnym orzeczeniem, podlega, z natury skargi konstytucyjnej, przepis w rozumieniu przedstawionym w ostatecznym orzeczeniu”.

3. W związku z powyższym i zważywszy na to, że sformułowane przez skarżącego zarzuty nie są oczywiście bezzasadne, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.